

Akran Zorbalığının Afişler Üzerinden İncelenmesi

Hamdullah Kaplan*

ÖZ

Temel okuma ve yazma öğretiminden yüksek bilişsel, duyuşsal ve psikomotor bilgi becerilerin öğrencilere kazandırıldığı okullar, çeşitli derecede toplu öğretimin yapıldığı ve öğrenim görenlerin güvenliğinin sağlandığı kurumlardır. Bu eğitim öğretim kurumları bazı öğrencilerin yüzünden bazı istenmedik hal, hareketler sebebiyle patolojik ve travmatik sorunlara yol açabilmektedir. Göstergebilim, işaretlerin ve sembollerin nasıl anlam kazandığını inceleyen bir disiplindir. Genel olarak akran zorbalığıyla ilgili afişlerin göstergebilim açısından analizi, bu afişlerin nasıl anlamlar ürettiğini ve ilettiğini anlamamıza yardımcı olabilir. Akran zorbalığıyla ilgili afişlerde kullanılan görseller, metinler, renkler; izleyicilere ve takip edenlere farklı anlamlar aktarabilir. Akran zorbalığı, dünya çapında yaygın bir sorundur; özellikle çocuklar ve gençler için yıkıcı sonuçlara yol açmaktadır. Bu sorunu ele almak için farkındalık yaratmak ve önlemeyi teşvik etmek önemlidir. Afişler, akran zorbalığına karşı farkındalık yaratmada ve önlemede etkili bir araç olabilmektedir. Akran zorbalığıyla mücadelede afişlerin yanında diğer yöntemlerin de kullanılması önemlidir. Ancak afişler, bu sorunun önlenmesi ve çözümü için önemli bir adım olabilir. Bu çalışmada, görsel gücüne dayalı olarak akran zorbalığıyla ilgili afişlerden rastgele örneklem ile seçilmiş üç afiş göstergebilimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: göstergebilim, akran zorbalığı, olumsuz davranışlar, afiş

* Uzman öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı
kaplanhamdullah@yahoo.com, ORCID: 0009-0008-9816-8835

Analyzing Peer Bullying Through Posters

ABSTRACT

Schools are institutions where the highest level of cognitive, affective and psychomotor knowledge and skills are given, starting from reading and writing teaching, and where children receive education in a safe place by providing various degrees of collective education. These educational institutions may cause pathological and traumatic problems due to some students' undesirable behaviors and actions. Semiotics is a discipline that studies how signs and symbols acquire meaning. In general, analyzing posters about peer bullying in terms of semiotics can help us understand how these posters produce and convey meanings. The images, texts and colors used in posters about peer bullying can convey different meanings to viewers and followers. Peer bullying is a widespread problem worldwide and has devastating consequences, especially for children and teenagers. To address this problem, it is important to raise awareness and promote prevention. Posters can be an effective tool in raising awareness against and preventing peer bullying. However, posters can be an important step in preventing and solving this problem. In this study, three posters about peer bullying, selected by random sampling based on their visual power, were examined using the semiotic analysis method.

Keywords: semiotics, peer bullying, negative behaviors, poster

Extended Abstract

The highest level of cognitive, affective, and psychomotor information and abilities are taught in schools, beginning with reading and writing instruction. Schools also offer several levels of group education, ensuring that children obtain an education in a secure environment. These educational institutions may cause pathological and traumatic problems due to some students' undesirable behaviors and actions. Peer bullying, defined as a pattern of aggressive behavior and behavior that occurs constantly and repeatedly within the same age group, causing negative consequences, both physically, emotionally or socially, is a negative and undesirable action that is frequently seen in school. This type of bullying has a negative impact on both the perpetrator and the students who are bullied.

Peer bullying is not a problem that only occurs within school walls. This damaging and destructive behavior can cause problems for victims outside of school, at home, on the street, in the park, or even on the way to school. Peer bullying is not just a physical attack or verbal insult. It is also a complex conceptual framework built on an imbalance of power and the desire to victimize. Literature research shows that peer bullying is a global problem and is especially common in schools. This situation can have devastating consequences for both victims and society. Peer bullying is not just a joke or a tiff, but a deliberate and repeated form of aggression. This occurs when a powerful person systematically harms a weak or less powerful person by physically or verbally attacking, harassing, or threatening them.

Semiotics is a discipline that studies how signs and symbols acquire meaning. Peer bullying is an important social problem that is on the agenda of almost the whole world, especially in developed Western countries. Many social responsibility projects are being carried out in different geographies of the world to combat this problem. Posters have an important place in these projects. They are useful in many ways, such as raising awareness, providing information, encouraging behavioral change, giving a positive message and appealing to different audiences.

In general, analyzing posters about peer bullying in terms of semiotics can help us understand how these posters produce and convey meanings. The images, texts and colors used in posters about peer bullying can convey different meanings to viewers and followers. Peer bullying is a widespread problem worldwide and has devastating consequences, especially for children and teenagers. To address this problem, it is important to raise awareness and promote prevention. Posters can be an effective tool in raising awareness against and preventing peer bullying. It is important to use other methods in addition to posters in the fight against peer bullying. However, posters can be an important step in preventing and solving this problem.

Posters are a powerful communication tool created by combining visuals and text in an impressive way. Form-content harmony of visual and text, selected colors, font and format, size of text elements significantly impact the awareness and attention-grabbing of the poster. In this study, three posters about peer bullying, selected by random sampling based on their visual power, were examined using the semiotic analysis method. As a result of the analysis, the symbols and visual images commonly used in posters effectively represent the issue of peer bullying. For example, symbols such as outcast or upset children, children displaying aggressive behavior, or emoticons containing rude words are frequently used.

Posters generally appear to have a colorful and emphatic design to create an emotional impact. Most posters give a positive message and encourage preventing or stopping peer bullying. Some posters use shocking or disturbing images to emphasize a negative situation. It has been concluded that such posters aim to raise more awareness and make people sensitive to the problem. Posters can be an important tool in the fight against peer bullying. Posters with strong images and messages can make people aware of this problem and realize that more needs to be done.

Posters can also provide support by showing victims that they are not alone and that they can get help. However, for posters to be effective, it is not enough for them to be visually striking and have clear messages. Posters should also be designed according to the principles of semiotics. The importance of visual communication is increasing nowadays, and posters are one of the frequently used tools to raise awareness in society, create sensitivity and provide behavioral change. This study aims to reveal the world of meaning in these posters by making a semiotic analysis of posters focusing on peer bullying.

Giriş

Okullar temel okuma ve yazma öğretiminden yüksek bilişsel, duyuşsal ve psikomotor bilgi becerilerin öğrencilere kazandırıldığı, çeşitli derecede toplu öğretimin yapıldığı ve öğrenim görenlerin güvenliğinin sağlandığı kurumlardır. Okullar için güven ortamı çok önemlidir. Okul ortamı bazı nedenlerden ötürü güven ortamı bozulmaya uğrayarak ciddi sorunlara neden olabilecek bir yer durumuna dönüşebilir. Öğrencilerin saldırgan davranışları okulun güven ortamının bozulmasının en önemli nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Okullardaki bu saldırı içeren davranışlar: saldırgan dil ve üslup, başkalarını rahatsız edecek kaba davranışlar, kavga, okul malına zarar verme, diğer öğrenci ve öğretmenlere karşı saygısız davranışlar, öğrencilere veya okul malına zarar verme, gasp, fiziksel ve zihinsel şiddet, alaya almak gibi türlerde görülebilmektedir (Kapıcı, 2004, s. 35).

Zorba sözcüğünün sözlük anlamı baskıcı ve acımasız davranış gösteren kişi anlamına gelmektedir. Akran zorbalığı ise bir ya da daha fazla çocuğun başka bir çocuğa fiziki, sözlü veya internet ağlarında zarar verecek eylemler ve davranışsal tutum sergilemesidir. Zorbalığı gerçekleştiren şahsa zorba; zorba davranış ve eylemlere uğrayan kişi ise “mağdur, kurban” kavramlarıyla isimlendirilmektedir. Kimi bilimsel çalışmalar ve araştırmalar zorba eylem ve davranışların çok önemli fiziksel – zihinsel problemlere neden olduğunu ortaya koymaktadır (Morita, 1985, s. 11).

Zorbalığa maruz kalan mağdur/kurban çocukların eğitim öğretim kurumlarında güvensizlik ve mutsuzluk duyguları, okul fobisi, depresyon, korku, uyuyamama sorunları, yatağını ıslatmak vb. psikolojik destek gerektiren problemler olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca zorbalığa maruz kalan çocukların olumsuz benlik saygısına, yalnızlık ve yalıtılmışlık yaşadıkları görülmüştür (Morita, 1985, s. 13). Akran zorbalığı başta gelişmiş Batı ülkeleri olmak üzere neredeyse tüm dünyanın gündeminde olan önemli bir sosyal sorundur. Bu sorun ile mücadele konusunda dünyanın farklı coğrafyalarında çok sayıda sosyal sorumluluk projesi yürütülmektedir. Bu projelerde afişler önemli bir yer tutmaktadır. Farkındalık yaratmak, bilgi vermek, davranış değişikliği teşvik etmek, olumlu bir mesaj vermek ve farklı kitlelere hitap etmek gibi birçok açıdan faydalıdır.

Ülkemizde okul zorbalığı hususundaki araştırılma ve incelemelerin diğer ülkelere nazaran çok gecikmiş başladığı görülmektedir; ne var ki son zamanlarda Türkiye’de de eğitim öğretim kurumlarının hemen hemen tüm sınıf seviyelerinde akran zorbalığı hususunda araştırmaların gitgide arttığını gözlemliyoruz (Ayas ve Pişkin, 2011, s. 46). Akran zorbalığı çocuğun okula uyumunu, ruhsal ve psikolojik durumunu, sosyal uyumunu ve akademik becerilerini olumsuz etkiler, bozar. Akran zorbalığı, hem zorbalığı yapan hem de zorbalığa uğrayan öğrencilerde negatif benlik algısının oluşmasına neden olmaktadır. Alanyazında yer alan çalışmalara ve araştırmalara istinaden akranları tarafından zorbalığa uğrayan öğrencilerde okul performansı düşük olmakta, özgüven

eksikliği yaşanmakta, okul fobisi gelişmekte ve sosyal ilişki kurmada zorluk yaşanmaktadır (Çankaya, 2011, s. 211).

Akran zorbalığı mağduru olan çocuklar, ileriki zamanlarda kendilerini değersiz hissedebilmekte ve intiharlara kadar varan kendine zarar verme davranışlarına da yönelebilmektedirler. Ebeveynlerin aşırıya kaçan korumacı tutumlarıyla büyüyen öğrenciler ve anne-babaların eğitim-öğretim hayatına fazla dahil olan çocukların akran zorbalığına karşı daha savunmasız oldukları tespit edilmiştir (İnan, 2005, s. 67). Okulda zorbalık yapan öğrenciler; yaşamın ilerleyen dönemlerinde suç işleme olasılıkları daha yüksektir, ayrıca sosyal etkileşimlerde sorunlar yaşayabilirler (Olweus, 1991, s. 16). Akran zorbalığıyla mücadeleyle yönelik sosyal sorumluluk kampanyalarında afişler önemli bir yere sahiptir.

Dünyanın farklı coğrafyalarda akran zorbalığı ile mücadele kampanyalarının ve bu kampanyalarda kullanılan afişlerin incelenmesi Türkiye’de bu alanda yürütülen ve ileride yürütülecek olan sosyal sorumluluk kampanyalarına olumlu katkılar sağlayacaktır. Bu çalışma kapsamında dünyanın farklı coğrafyalarında akran zorbalığı ile mücadele kapsamında hazırlanmış üç afiş göstergebilimsel yöntem kullanılarak incelenmiştir. Görsel iletişimin önemi günümüzde giderek artmaktadır ve afişler, toplumda farkındalık yaratmak, duyarlılık oluşturmak ve davranış değişikliği sağlamak için sıkça kullanılan araçlardan biridir. Bu çalışma, akran zorbalığına odaklanan afişlerin göstergebilimsel analizini yaparak, bu afişlerdeki anlam dünyasını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Çalışma tasarımı

Akran zorbalığının eğitim kurumlarında çok fazla arttığı ve gitgide çok ciddi sorunlara sebebiyet verdiği dönemde bu soruna bilimsel araştırmalarda daha fazla yer verilmiş, önem kazanmaya başlamıştır. Okullarda sıkça görülen agresif saldırı içeren eylem ve davranış çeşitlerinin en çok görülenlerinin başında akran zorbalığı gelmektedir. Akran zorbalığıyla ilgili afişlerin göstergebilim açısından analizi konusunda yapılan önceki çalışmalar incelendiğinde, benzer bir araştırma alanının olduğu ve bu alanda çeşitli bulguların elde edildiği görülmektedir. Ne var ki bu incelemelerde genellikle afişlerin içeriği üzerinde durulmuş olup göstergebilimsel teoriler ya hiç kullanılmamış ya da çok az kullanılmıştır. Akran zorbalığıyla ilgili afişlerin göstergebilimsel açıdan incelenmesine dair literatürdeki eksikğin bu çalışmayla giderilmesi hedeflenmiştir. Çalışmada benimsenen niteliksel araştırma tekniği olarak göstergebilimde gösteren ve gösterilen arasındaki ilişki uzlaşma odaklıdır ve neredeyse doğallaşmış bulunan toplumsal nitelikli bir sözleşme değeri taşır. Bu, anlamın sabit veya evrensel olmadığı, ancak belirli bir toplumda veya kültürde kabul edilen bir sözleşmeye dayandığı anlamına gelir.

Bu çalışmada incelenen akran zorbalığıyla ilgili afişlerin her biri bir bütün olarak değerlendirilmiş, fakat anlatının temel yapısını ortaya koyabilmek için her bir afiş analitik bölümlere ayrılmış ve bu bölümler içerisindeki anlamlar, karşıtlıklar, semboller, görseller, sloganlar, renkler, mitik yapı ve ideolojik kodlar şu araştırma sorularından hareketle çözümlenmiştir: Akran zorbalığıyla ilgili afişlerdeki görsel ve metinsel öğeler nasıl betimlenmiştir? Afişlerde kullanılan görsel, slogan ve renklerin sembolik anlamları nedir? Afişlerde kullanılan görsel, slogan ve renklerin düz ve yan anlamları nelerdir? Afişlerde ideolojik mesajlar nasıl kodlanmıştır? Çalışmada basit rastgele örneklemeyle aynı türde olan toplu bir nesneden belirli sayıda üyenin seçildiği olasılıksal çözümlenme birimleri belirlenmiştir. Bilindiği üzere basit rastgele örneklemenin temel özelliği, her bir örneğin aynı seçilme olasılığına sahip olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 223). Bu doğrultuda belirlenen üç afiş tutarlılık, objektiflik ve güvenilirlik ilkelere dikkat edilerek çözümlenmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Bu çalışmada analiz edilen afişler, görsel öğeler (resimler, renkler, afişler), sözel içerik (sloganlar, bilgilendirici ifadeler) ve sembolik anlamlar (figürler, simgeler, ikonlar) üzerinden incelenmiştir. Akran zorbalığıyla ilgili afişlerde kullanılan görseller, metinler ve renkler, izleyicilere değişik anlamlar aktarabilir. Bu çalışmada Roland Barthes'ın göstergebilim yaklaşımı, kuramsal çerçeveyi oluşturmaktadır. Göstergelerin nasıl anlam kazandığını ve nasıl yorumlandığını inceleyen Barthes'a göre göstergeler, iki katmanlı bir yapıya sahiptir. Düz anlam ve yan anlam, gösterenin gerçekte neyi temsil ettiği ile kültürel ve ideolojik bağlamda taşıdığı ek ve dolaylı anlamları vurgulamaktadır (Erdoğan, 2010, s. 154).

Görsel 1. *Don't stand by, stand up!* (Houston ISD, 2022, 17 Ekim)

Görsel 1'deki afiş, okulda zorbalığa karşı farkındalık yaratmak için tasarlanmıştır. Mavi ve beyaz renklerden oluşan sade bir tasarıma sahiptir. Posterin üst kısmında "Durma, ayağa kalk!" ve "Zorbalığa karşı birleşin" sloganı ve "Okulunuzu zorbalığın olmadığı bir bölge haline getirin" yazısı siyah ve kalın bir tipografiyle yer almaktadır. Metinlerin altında, bir çocuğun sırtını dolaba yaslayıp oturduğu, üzgün ve endişeli bir durumda olduğu görülmektedir. Ayaktaki çocuk ise bu duygu durumunu fiziksel duruşuyla engellemeye çalışmaktadır. İki farklı karakter arasındaki kontrast afişte önemli bir unsurdur: Üzgün çocuk pasifken; diğer karakter aktiftir. Öndeki çocuğun gölgesi üzgün çocuğun üzerine düşmektedir. Bu detay, fiziksel olarak iki çocuğun arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır. Gölge, bir tür bağlantı ve etkileşim anlamına gelmektedir. Böylece insanlar arasındaki empati, dayanışma ve yardımlaşma teması üzerinde durulmaktadır. Mavi ve beyaz renkler, güven, huzur ve barışı; siyah renk ise gücü ve kararlılığı temsil etmektedir.

Afişin kompozisyon detayları, görsel ve metin unsurlarının bir araya gelmesiyle izleyiciye güçlü bir mesaj iletmektedir. Afiş, zorbalığın yıkıcı etkilerini, masum kişilere verdiği zararları ve bu sorunun çözümü için gerekli olan kolektif mücadeleyi ve dayanışmayı vurgulamaktadır. Afişin sade tasarımı ve dikkat çekici görselleri, izleyiciyi afişin mesajına odaklanmaya ve harekete geçmeye teşvik etmektedir. Gösterge düzeyinde çözümlenmeye bakılacak olduğunda birinci afişin ilk göstergesi insan, göstereni oturmakta olan üzgün ve endişeli bir çocuk, gösterileni ise zorbalığa maruz kalan bir çocuktur. Zorbalığa maruz kalan çocuğun temsili zorbalığın kurbanlarının yaşadığı duygusal ve psikolojik acıyı vurgulamaktadır.

Birinci afişin ikinci göstergesi insan, göstereni kollarını açmış ayakta duran bir çocuk, gösterileni ise zorbalığa karşı koyan veya koruma sağlayan bir çocuktur. Zorbalığa karşı koyan veya koruma sağlayan çocuk, zorbalıkla mücadelede aktif rol alan ve başkalarını savunan kişilerin önemini vurgulamaktadır. Üçüncü gösterge nesne, gösteren gölge, gösterilen ise karanlık ve kasvetli atmosferdir. Öndeki çocuğun üzgün çocuğun üzerine düşen gölgesi, zorbalıkla mücadelede sadece harekete geçmenin değil, aynı zamanda mağdur olan kişiye karşı duygusal yakınlık ve destek göstermenin de önemi vurgulanmaktadır.

Afişin mitik yapısı ve ideolojik kodlarıyla dizisel ve dizimsel yapısı dostluk, dayanışma ve sevginin gücü etrafında şekillenmektedir. Bunlar afişi sadece görsel bir araç olmaktan öteye taşıyarak izleyiciye güçlü bir mesaj iletmektedir. Kolektif dayanışmanın bireysel ve toplumsal değişim yaratmadaki gücü vurgulanmaktadır. Bu değerlerin önemi hatırlatılarak ve savunulması teşvik edilmektedir. Üzgün çocuk, güçsüzlüğü; ayaktaki çocuk ise gücü ve korumayı temsil etmektedir. Dolayısıyla karşıtlıklar cesaret ve korku, dostluk ve düşmanlık, sevgi ve nefret, iyilik ve kötülük, güçlü ve güçsüz, aktif ve pasif kavramlarıyla kurulmaktadır.

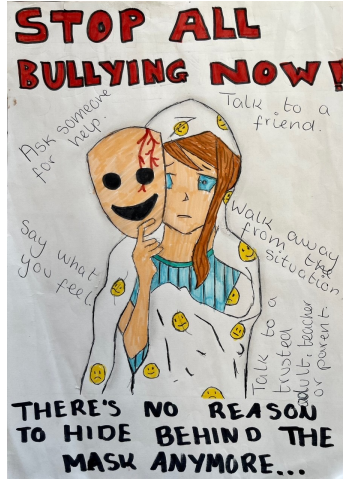
Görsel 2. *We say no to bullying (TPT, ____)*

Görsel 2'deki afişin üst hizasında “Zorbalığa hayır diyoruz” sloganı yer almaktadır. Bu slogan, görselin ana mesajını açıkça ifade etmektedir. Zorbalığa karşı sessiz kalmamız ve bu soruna karşı birlikte mücadele etmemiz gerektiğini vurgulamaktadır. Slogan sadece iki çocuğun değil, tüm akranların mesajını yansıtmaktadır. Basit tipografi, mesajın geniş kitlelere ulaşmasını sağlamaktadır. Sloganın altında yer alan iki çocuk ayakta ve yan yanadır. Çocukların biri beyaz tenli ve gözlüklü, diğeri ise siyah tenlidir. Siyah tenli çocuk sağ kolunu beyaz tenli çocuğun omzuna atmış, beyaz çocuk ise sol koluyla siyah çocuğu sırtından kavramış durumdadır. Gülümseyen çocuklardan soldakinin üzerindeki yeşil tişörtte “Zorbalığa hayır” yazmaktadır. Yeşil renk, umut ve yeni başlangıçları; diğerk çocuğun üzerindeki kıyafetin rengi olan gri ise, tarafsızlık ve dengeyi temsil etmektedir.

Zemine hakim olan beyaz, saflık ve masumiyetle ilişkilendirilmekte; afişin dengeli kompozisyonunu korumaktadır. Bu dengenin merkezindeki çocuklar, zorbalığa karşı mücadeleye dair güçlü ve etkili bir mesaj sunmaktadır. Gösterge düzeyinde çözümlenmeye bakılacak olduğunda afişin ilk göstergesi insan, göstereni iki çocuk, gösterileni ise dostluk ve dayanışmadır. Bu iki çocuğun zorbalığa karşı mücadelede dostluk ve dayanışmanın önemini altını çizmesi, bu mücadelede herkesin sorumluluk alması gerekliliğini göstermektedir. Afişteki ikinci gösterge insan, gösteren ten rengi, gösterilen ise farklı ırklardan çocukların birlik ve beraberliğidir. Farklı ten renkleri, görselin mesajını zenginleştirirken çocukların dostluğu ve dayanışması, zorbalığa karşı mücadelede beraberliğin önemini vurgulamaktadır. Başvurulan metafor, zorbalıkla mücadelede her bireyin ve grubun kapsayıcı bir şekilde yer alması gerektiğini vurgulamaktadır.

Afişteki üçüncü gösterge nesne, gösteren yeşil tişört ve gri kazak, gösterilen ise günlük giyim tarzı temsildir. Afişteki iletinin ulaşılabilir, yakın ve samimi olması için bu temsil önemlidir. Farklı ırklardan gelen iki çocuğun yan yana tasvirinin çizdiği eşitlik

vurgusu, ayrımcılığa ve zorbalığa karşı tüm insanların eşit haklara sahip olması gerekliliğini desteklemektedir. “Zorbalığa hayır” sloganı, sevgi ve saygı temelli bir toplum inşasının önemini vurgulamaktadır. Şiddete ve nefrete karşı barışçıl yaklaşımları teşvik etmektedir. Zorbalığa karşı mücadelede tarafların iyilik ve kötülük olarak konumu; sevgi, eşitlik, aktivizm, birlik ve umut gibi değerlerin önemini göstermektedir. Zorbalığın temelini oluşturan olumsuz duyguları ve tutumları dönüştürmeye yardımcı olan bu değerler; izleyiciyi daha iyi bir dünya için birlikte çalışmaya yönlendirmektedir. Karşıtlıklar bu doğrultuda umut ve umutsuzluk, birlik ve yalnızlık, aktivizm ve sessizlik, eşitlik ve ırkçılık, sevgi ve zorbalık üzerinden kurulmaktadır.

Görsel 3. Stop all bullying now! (st-cecilia.co.uk, 2023, 19 Aralık)

Zorbalığa karşı farkındalık yaratmak için tasarlanmış bir diğer afiş olan Görsel 3, bilgisayar dizgisi olmadan hazırlanmıştır. Kırmızı renk kullanılarak yazılan ve afişin üst kısmına yerleştirilen “Tüm zorbalıkları durdurun, şimdi!” ana slogan, zorbalığa karşı harekete geçmeyi teşvik etmektedir. Kırmızı renk tehlike, güçlü duygular ve dikkat çekme anlamını taşımaktadır. Zemin rengi olan açık gri, tarafsızlık ve sakinlik duygularını temsil etmektedir. Afişte yer alan kız çocuğu, mutsuz ve kaygılı bir duygu durumu içinde görülmektedir. Bu görüntü, çocuğun zorbalıkla mücadele ettiği durumunu temsil etmektedir.

Afişte yer alan kız çocuğu sağ elinde tebessüm eden bir maske tutmaktadır. Ayrıca kapüşonlu beyaz bir pelerin giymiştir. Bu pelerinin üzerinde mutlu ve mutsuz *emojiler* bulunmaktadır. Afişin solundaki “birinden yardım istemek” ve “ne hissettiğini söyle” ifadeleri destek arama konusunda cesaret vermeyi amaçlamaktadır. Sağ taraftaki “bir arkadaş ile konuşmak”, “durumdan uzaklaşmak” ve “bir güvendiğin yetişkin, öğretmen veya ebeveynle konuş” sözleri ise çözüm önerileri sunmakta ve destek alma yollarına işaret etmektedir. Afişin altında bulunan “Artık maske arkasına gizlenmenin bir sebebi yok...” ifadesi maske takmanın geçici bir rahatlama sağladığını ancak sorunu

kökten çözmediği mesajını vermekte, zorbalığa maruz kalanları cesaretlendirerek seslerini yükseltmeye ve yardım istemeye teşvik etmektedir. Afişteki kompozisyon ve temel unsurlar, zorbalıkla mücadele etmek için cesaret vermeyi amaçlayan bir mesaj çerçevelemektedir. Kız çocuğunun kaygılı görüntüsü ve çevresindeki detaylar, izleyicilerin empati kurmasını sağlayarak toplumsal farkındalığı artırmayı hedeflemektedir.

Afiş, izleyicilerde duygusal bir tepki uyandırmayı ve zorbalığa karşı harekete geçmeyi amaçlamaktadır. Tasarım ve semboller, zorbalığın kurbanlarının yaşadığı duyguları ve zorbalığın yarattığı olumsuz etkileri aktarmaktadır. Altta konumlandırılan metin ise zorbalığa maruz kalan çocuklara umut ve çözüm sunmaktadır. Gösterge düzeyinde çözümlenmeye bakılacak olduğunda afişin ilk göstergesi insan, göstereni çocuğun yüz ifadesi, gösterileni ise içsel acı ve zorbalık mağduriyetidir. Çocuğun yüz ifadesi, üzümlük ve mutsuzluk duyguları bu içsel acının ve zorbalığın etkisini yansıtmaktadır. İkinci gösterge nesne, göstereni maske, gösterileni ise kimliği gizleme ve duyguları saklama çabasıdır. Bunlar, zorbalığa karşı koymak için farklı bir kimliğe bürünme ihtiyacını ve dışarıya mutlu bir görünüm verme amacını temsil etmektedir.

Afişin üçüncü göstergesi nesne, göstereni mutlu ve mutsuz *emojiler*, gösterileni ise duygusal zıtlık ve karmaşık duygulardır. Pelerindeki *emojiler* duygusal zıtlığı ve zorbalığın yarattığı karmaşık duyguları göstermektedir. Mutlu *emoji* zorbalığa karşı koymak için maskelenen bir kimliği ve umudu; mutsuz *emoji* ise zorbalığın yarattığı üzüntüyü ve acıyı temsil etmektedir. Zorbalığa maruz kalanların güçlerini ve seslerini kullanarak sorunun üstesinden gelebileceklerini ifade eden afiş, sadece zorbalığa maruz kalanlara değil, tüm topluma yönelik olarak zorbalığa karşı mücadelede sorumluluk alma çağrısı yapmaktadır. Duyguları bastırmak yerine açıkça ifade etmenin önemini vurgulayarak zıtlıkları zorbalık ve destek, yalnızlık ve birliktelik, umutsuzluk ve umut, korku ve cesaret, maske ve açıklık üzerinden kurmaktadır.

Sonuç

Bu çalışma, akran zorbalığıyla ilgili afişlerin göstergebilimsel çözümlemesine ilişkin önemli bir kapsam sunmaktadır. Çalışmanın bulguları, afişlerin tasarımı ve metniyle ilgili yeni bilgiler sağlamak ve zorbalıkla mücadelede daha etkili afişlerin geliştirilmesine katkıda bulunma iddiası taşımaktadır. İncelenen afişlerde anlatımı zenginleştirmek ve hedef kitlenin dikkatini çekebilmek için benzetme ve çağrışımlar yoluyla eğretilemelerden; betimleme ve parça – bütün ilişkisi kurma yoluyla da metanomilerden yararlanıldığı görülmüştür. Akran zorbalığına maruz kalan kişiler üzerinde bunun etkilerinin duygusal ve fiziksel zararlar üzerinden vurgulandığı görülmüştür. Kurbanların sessizliği ve yardım arayışına dikkat çekilerek toplumun sorumluluğunun vurgulandığı görülmüştür.

Akran zorbalığının yaygınlığı konusunda farkındalık yaratmak amacıyla afişlerin etkili bir iletişim aracı olması; afişlerde kullanılan sembollerin, renklerin ve diğer öğelerin izleyicinin duygusal tepkisini uyandıracak ve onları harekete geçirecek olmasını göz önünde bulundurmayı gerektirmektedir. Çalışmada incelenen afişlerde bu durumun yanı sıra zorbalığa karşı çözüm önerileri ve destek alma çağrıları da yer almıştır. Ayrıca akran zorbalığıyla mücadelede bir iletişim aracı olarak afişlerin tek başına yeterli olmayacağı ve ailelerin, okulların ve genel olarak toplumun bu konuda aktif rol alması gerekliliği de çerçevelenmiştir. Sonuç olarak medya ve kültür endüstrileri, eğitim kurumları, kamu yönetim organları başta olmak üzere bilinçlendirme kampanyalarının tüm toplum tarafından sürdürülmesinin öneminin altı çizilmiştir.

Kaynakça

Ayas, T. ve Pişkin, M. (2011). Lise öğrencileri arasındaki zorbalık olaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türü bakımından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(2), 550-568. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/90661>

Çankaya, İ. (2011). İlköğretimde Akran Zorbalığı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 81-92. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/153431>

Erdoğan, İ. (2010). Öteki Kuram: Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi (4. Baskı). Ankara: Erk.

İnan, Z. (2005). Okullarda Çocuklar Arası Zorbalık. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 161-170. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1754>

Houston ISD. (2022, 17 Ekim). It's #BullyingPreventionWeek in #HISD (...) [Gönderi]. Instagram. <https://www.instagram.com/p/CjObtKtAViu/>

Kapıcı, E. G. (2004). İlköğretim öğrencilerinin zorbalığa maruz kalma türünün ve sıklığının depresyon, kaygı ve benlik saygısıyla ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1), 1-13. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/509200>

Morita, Y. (1985). *Sociological Study on the Structure of Bullying Group* (1. Baskı). Osaka: Osaka City University.

Olweus, D. (1991). *Bullying at School: What We Know and What We Can Do* (1. Baskı). Oxford: Blackwell.

st-ceciliass.co.uk. (2023, 19 Aralık). Anti-Bullying Poster Competition Winners. <https://st-ceciliass.co.uk/19-December-2023/news/2023-12-19-anti-bullying-poster-competition-winners>

TPT. (____). No Bullying Posters Create (...) [Gönderi]. Pinterest. <https://ar.pinterest.com/pin/819725569660082793/>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (3. Baskı). Ankara: Seçkin.